

सम्बत २०७५ सालको ऐन नं . २

सुस्ता गाउँपालिका को निर्माण व्यवसाय ऐन, २०७४

निर्माण व्यवसायको व्यवस्थापन र विस्तार गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना : सार्वजनिक निर्माण कार्यमा आवश्यक गुणस्तर कायम राख्न निर्माण व्यवसायीहरूको प्रवर्द्धन तथा विकास गरी निर्माण व्यवसाय संचालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम सुस्ता गाउँपालिकाको गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस ऐनको नाम “निर्माण व्यवसाय ऐन, २०७४” रहेको छ ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-

- (क) “सार्वजनिक निर्माण कार्य” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाद्वारा सम्पन्न गरिने जुनसुकै प्रकारका निर्माण सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुनः निर्माण तथा मर्मत सम्भारको कार्य समेतलाई जनाउँछ ।
(ख) “निर्माण व्यवसायी” भन्नाले निर्माण व्यवसाय संचालन गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको फर्म वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।
(ग) “इजाजतपत्र” भन्नाले सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्नको लागि दफा ४ बमोजिम दिइने इजाजतपत्र सम्झनु पर्छ ।
(घ) “संगठित संस्था” भन्नाले सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको पूर्ण स्वामित्व भएको संगठित संस्था सम्झनु पर्छ ।
(ङ) “प्राविधिक” भन्नाले सार्वजनिक निर्माण कार्यमा रेखदेख र सुपरिवेक्षण गर्न सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिका तथा सम्बन्धित संगठित संस्थाको तर्फबाट खटिएको प्राविधिक कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

- (च) “गुणस्तर” भन्नाले सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्न गराउनको लागि आव्हान भएको प्रस्ताव अनुसार प्रस्तावक र सो प्रस्तावको स्वीकृतकर्ताको बीच भएको सम्झौतापत्र वा त्यस्तो सम्झौतापत्रको अभिन्न अंगको रूपमा रहेको कागजात, ड्रइङ्ग, डिजाइन तथा स्पेसिफिकेशनमा उल्लेख भए बमोजिमको गुणस्तर सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “समिति” भन्नाले दफा ९ बमोजिम गठित निर्माण व्यवसाय विकास समिति सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “प्राविधिक समिति” भन्नाले दफा ११ बमोजिम गठित कार्यान्वयन प्राविधिक समिति सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

इजाजतपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

३. इजाजतपत्र प्राप्त नगरी सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्न नहुने : यस ऐन बमोजिम वा अन्य स्थानीय तह वा संघीय सरकारबाट इजाजतपत्र प्राप्त नगरी कसैले पनि सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्न गराउन हुँदैन ।

तर प्रचलित कानून बमोजिम उपभोक्ता समिति मार्फत वा जनसहभागितामा सञ्चालन गराइने सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्न यस दफाले कुनै बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

४. इजाजतपत्र : (१) सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्न चाहने निर्माण व्यवसायीले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने इजाजतपत्रको लागि समिति समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त पर्न आएमा समितिले त्यस्तो दरखास्त उपर तोकिए बमोजिम जाँच बुझ गरी घ वर्गको इजाजतपत्र दिन सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय समक्ष सिफारिस गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम समितिबाट सिफारिस भै आएको दरखास्तवालालाई सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा इजाजतपत्र दिन सक्नेछ ।

५. इजाजतपत्रको अवधि र नवीकरण : (१) दफा ४ बमोजिम प्रदान गरिएको इजाजतपत्र दफा ६ बमोजिम खारेज भएको अवस्थामा बाहेक एक आर्थिक वर्षसम्म मान्य हुनेछ । इजाजतपत्र जुनसुकै मितिमा प्रदान गरेको भए तापनि सो आर्थिक वर्षको अन्त्यमा त्यस्तो इजाजतपत्रको अवधि समाप्त हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्रको अवधि समाप्त भएका प्रत्येक निर्माण व्यवसायीले इजाजतपत्रको अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र तोकिए बमोजिमको दस्तुर तिरी तोकिएको अधिकारीबाट तोकिए बमोजिम इजाजतपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको म्याद नाघेको छ महिनाभित्र इजाजतपत्र नवीकरण गराउन चाहने निर्माण व्यवसायीले तोकिए बमोजिमको थप दस्तुर तिरी तोकिए बमोजिम इजाजतपत्र नवीकरण गराउन सक्नेछ ।

६. इजाजतपत्रको खारेजी : (१) देहायको अवस्थामा समितिको सिफारिसमा सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले निर्माण व्यवसायीको इजाजतपत्र खारेज गर्न सक्नेछ :-

- (क) झुठ्ठा विवरण पेश गरी इजाजतपत्र प्राप्त गरेमा,
- (ख) सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने वा गर्न पाउने उद्देश्यले सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, अन्य सरकारी कार्यालय तथा संगठित संस्थामा झुठ्ठा विवरण तथा तत्सम्बन्धी कागजात पेश गरेमा,
- (ग) गुणस्तरयुक्त कार्य नगरेको ठहरेमा,
- (घ) तोकिएको समयमा काम सम्पन्न नगरेमा ।
- (ङ) कालो सूचीमा परेमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजतपत्र खारेज गर्नु अघि सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीलाई सफाई पेश गर्न सात दिनको मनासिव माफिकको मौका दिनु पर्नेछ ।

(३) दफा ५ को उपदफा (३) बमोजिमको म्यादाभित्र नवीकरण नभएको इजाजतपत्र स्वतः खारेज हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) वा (३) बमोजिम इजाजतपत्र खारेज भएकोमा त्यसको जानकारी सम्बन्धित फर्मलाई दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

निर्माण व्यवसायीको दायित्व

७. निर्माण व्यवसायीको दायित्व :

- (१) ठेक्का सम्झौतामा उल्लिखित शर्तहरूको अधीनमा रही सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्नु निर्माण व्यवसायीको दायित्व हुनेछ ।
- (२) निर्माण व्यवसायीले सम्पन्न गरेको प्रत्येक सार्वजनिक निर्माण कार्यको विवरण तोकिए बमोजिम समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

८. निर्माण व्यवसायीहरूबाट गराउन सकिने सार्वजनिक निर्माण कार्य :

सार्वजनिक निर्माण कार्य गराउँदा एक करोड रुपैयासम्मको रकमको “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायीबाट सञ्चालन गराउन सकिने छ:-

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि “रकम” भन्नाले ईष्टमेट अंक सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद-४

निर्माण व्यवसाय विकास समिति र कार्यान्वयन समिति

५. निर्माण व्यवसाय विकास समिति : (१) निर्माण व्यवसायलाई सुदृढ र सुव्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न आवश्यक नीति तयार गरी सम्बन्धित निकायहरूलाई निर्देशन दिन देहाय बमोजिमको निर्माण व्यवसाय विकास समिति गठन हुनेछ :-

- (क) गाउँपालिकाको अध्यक्ष- अध्यक्ष
 - (ख) उपाध्यक्ष - सदस्य
 - (ग) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत - सदस्य
 - (घ) वरिष्ठ इन्जिनियर - सदस्य
 - (ङ) गाउँपालिका स्थित निर्माण व्यवसायी संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि- सदस्य
 - (च) जिल्ला स्थित इन्जिनियर एशोसिएसनको प्रतिनिधि - सदस्य
 - (छ) योजना शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव
- (२) समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१०. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) सार्वजनिक निर्माण कार्यमा गुणस्तर कायम राख्ने सम्बन्धमा आवश्यक नर्म्स तयार गर्ने,
- (ख) सार्वजनिक निर्माण कार्यमा प्रस्तावक र प्रस्ताव स्वीकृतिकर्ता बीच हुने सम्झौतापत्र, करारका शर्तहरू तथा स्पेसिफिकेशन सम्बन्धी नमुना मसौदाको निर्माण तथा विकास गर्ने,
- (ग) सार्वजनिक निर्माण कार्यसंग सम्बन्धित वातावरणीय पक्ष लगायतका अन्य विषयहरूमा आवश्यक कोडहरूको निर्माण तथा विकास गर्ने,
- (घ) निर्माण व्यवसाय सुदृढ र सक्षम तरिकाबाट सञ्चालन गर्न आवश्यक जनशक्ति उत्पादनको लागि प्रशिक्षण तथा तालिम संचालन गर्ने,
- (ङ) निर्माण व्यवसायसंग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक अनुसन्धान तथा विकास गर्ने,
- (च) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने ।

११. कार्यान्वयन प्राविधिक समिति : (१) निर्माण व्यवसायको प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग पुर्याउन देहाय बमोजिमको एक कार्यान्वयन प्राविधिक समितिको गठन हुनेछ :-

- (क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - अध्यक्ष
 - (ख) गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एक जना सम्बन्धीत बिषयविज्ञ - सदस्य
 - (ग) गाउँपालिका स्थित निर्माण व्यवसायी संघको प्रतिनिधि - सदस्य
 - (घ) जिल्ला स्थित इन्जिनियर एशोसिएसनको प्रतिनिधि - सदस्य
 - (ङ) सुस्ता गाउँपालिकाको कानूनी सल्लाहकार - सदस्य
 - (च) योजना शाखा प्रमुख वा इन्जिनियर - सदस्य सचिव
- (२) समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१२. कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) निर्माण व्यवसायीलाई इजाजतपत्र प्रदान गर्न सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय समक्ष सिफारिस गर्ने ।

- (ख) निर्माण व्यवसाय सम्बन्धमा समसामयिक अध्ययन, अनुसन्धान तथा आवश्यक सुझाव संकलन गरी सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय समक्ष पेश गर्ने ।
- (ग) सार्वजनिक निर्माण कार्यको गुणस्तर सम्बन्धमा कुनै प्रश्न उठेमा सम्बन्धित प्राविधिकबाट भएको जाँचपासको सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्ने गराउने ।
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा वा गराउँदा तोकिएको गुणस्तर कायम नराखी प्राविधिकबाट जाँचपास भएको देखिएमा त्यसबाट हुन गएको हानी नोक्सानी असुल उपर गर्न त्यस कार्यमा संलग्न व्यक्ति उपर प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने ।
- (ङ) निर्माण व्यवसाय विकास समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (च) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

परिच्छेद-५

कोष तथा लेखा परीक्षण

१३. निर्माण व्यवसायी कोष : (१) सार्वजनिक निर्माण कार्यको गुणस्तर र निर्माण व्यवसायीहरुको कार्यक्षमतामा बृद्धि गराउन निर्माण व्यवसायीहरुलाई आवश्यक सेवा तथा सहयोग उपलब्ध गराउन एक निर्माण व्यवसायी कोषको स्थापना गरिने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहाय बमोजिमका रकम रहने छन :-
- (क) सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त रकम,
- (ख) निर्माण व्यवसायीहरुबाट तोकिए बमोजिम प्राप्त दस्तुर,
- (ग) स्वदेशी वा विदेशी संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम ।
- (घ) केन्द्र तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम ।
- (३) कोषको खर्च तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको संचालन तथा लेखा परीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद - ६ विविध

१४. **ठेक्का सम्बन्धी कागजात पठाउनु पर्ने** : सुस्ता गाउँपालिका भित्र सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने सम्बन्धमा भएको सम्झौता र सोसंग सम्बन्धित कागजातहरूको एक प्रति ठेक्का स्वीकृत गर्ने निकायले समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

१५. **सहूलियतमा पैठारी गरिएका सामानहरूको विवरण खुलाउनु पर्ने**: द्विपक्षीय वा बहुपक्षिय सम्झौता बमोजिम गरिने सार्वजनिक निर्माण कार्यको लागि प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त सुविधा अन्तर्गत निर्माण व्यवसायीले नेपाल भित्र पैठारी गरेको सवारी साधन, मेशिनरी औजार तथा यस्तै अन्य यन्त्र तथा उपकरणहरूको विवरण तोकिए बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

१६. **विदेशी निर्माण व्यवसायीले सहूलियतमा पैठारी गरेका मेशिनरी औजार आदि अन्यत्र प्रयोग गर्न नहुने** : दफा १५ बमोजिम विदेशी निर्माण व्यवसायीले आयात गरेको सवारी साधन, मेशिनरी औजार तथा यस्तै अन्य यन्त्र तथा उपकरणहरू जुन कार्यको लागि आयात गरिएको छ सोही कार्यको लागि मात्र प्रयोग गर्नु पर्नेछ । सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको स्वीकृति नलिई त्यस्ता सवारी साधन, मेशिनरी औजार, यन्त्र तथा उपकरणहरू अन्य कार्यको लागि प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

१७. **विदेशी सरकार वा संस्थासंग भएको सम्झौता बमोजिम हुने** : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र विदेशी सरकार वा विदेशी सरकारको स्वामित्व भएको संस्था वा अन्तर िष्ट्रिय संस्थाहरू बीच भएको अनुदान वा ऋण सहायता सम्बन्धी सम्झौता बमोजिम सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्दा सोही सम्झौतामा लेखिए बमोजिम हुनेछ ।

१८. **दण्ड सजाय**: निर्माण व्यवसायीले प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त सहूलियत तथा सुविधाहरूको दुरुपयोग गरेमा त्यस्तो निर्माण व्यवसायीलाई सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले त्यसरी दुरुपयोग भएको रकमको दोब्बर रकमसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

१९. **उपसमिति गठन गर्न सक्ने**: (१) समितिले आफ्नो कार्य संचालनको लागि आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमितिको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा कार्यावधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२०. इजाजतपत्रको प्रतिलिपि दिने: कुनै निर्माण व्यवसायीले इजाजतपत्र हराए वा नासिएको कारणबाट इजाजतपत्रको प्रतिलिपि पाउन निवेदन गरेमा समितिले तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई इजाजतपत्रको प्रतिलिपि दिनु पर्नेछ ।

२१. अधिकार प्रत्यायोजन: यस ऐन बमोजिम सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयलाई प्राप्त अधिकार मध्ये केही अधिकार सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले तोकिएको अधिकारीलाई तोकिएको अवधिसम्मको लागि प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२२. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस ऐनमा लेखिए जति यसै ऐन बमोजिम र अरुमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

२३. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य पूर्तिको लागि सुस्ता गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

२४. बचाउ: यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका निर्माण व्यवसाय सम्बन्धी फर्म तथा कम्पनीहरूलाई दिइएको इजाजतपत्रहरू यसै ऐन बमोजिम दिइएको मानिनेछ ।

प्रमाणीकरण मिति :
२०७५/०६/१५

आज्ञाले,
जीवलाल श्रेष्ठ
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत